

Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Наталія ВІННІКОВА
« 03 » серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАУКОВИЙ СЕМІНАР З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

для аспірантів

спеціальності 032 Історія та археологія
освітнього рівня третього (освітньо-наукового)
освітньо-наукової програми « Історія та археологія »

Київ – 2022

Розробник: Салата Оксана Олексіївна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка;

Гедьо Анна Володимирівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка;

Михайловський Віталій Миколайович, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, доцент,

Щербак Віталій Олексійович, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор,

Викладач: Салата Оксана Олексіївна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка;

Гедьо Анна Володимирівна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка;

Михайловський Віталій Миколайович, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, доцент;

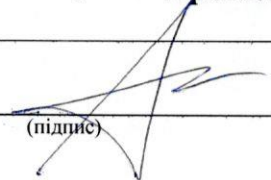
Щербак Віталій Олексійович, професор кафедри історії України Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор,

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України

Протокол від 30 серпня № 1

Завідувач кафедри Оксана САЛАТА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми 30.08.2021 р.

Керівник освітньо-наукової програми Віталій АНДРЕЄВ
(підпис)

Робочу програму перевірено

« 31 ». 08 .2021 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Ілона ТРИГУБ

Пролонговано: (Салата О.О.), « 30 » 08 2021 р., протокол № 1
на 2022/2023 н.р. підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. (____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. (____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

на 20__/20__ н.р. (____), «__» __ 20__ р., протокол № ____
підпис П.І.Б.

© Салата О.О., Гедьо А.В., Михайловський В.М.. 2021 р.
©Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	8 / 240	
Рік навчання	1,2,3	1,2,3
Семестр	2,3,4,5	2,3,4,5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	8	8
Обсяг годин, в тому числі:	240	240
Аудиторні	64	32
Самостійна робота	160	208
Модульний контроль	16	
Форма контролю	Залік	Залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – поглиблення знань аспірантів у галузі теорії та методології історичних досліджень набуття практичних навичок реалізації аспірантами основних етапів дисертаційного дослідження.

Завдання:

- осмислити новітні напрями історико-методологічних досліджень;
- на основі праць видатних істориків проаналізувати методологічні підходи до вивчення вітчизняної історії та з'ясувати особливості методологічного синтезу;
- висвітлити методологічну специфіку історіографічних досліджень;
- поглибити знання у галузі методології структурування історичного матеріалу та специфіки структурного аналізу;
- проаналізувати методологічні засади авторських дисертаційних досліджень аспірантів.

Формування у аспірантів загальних та фахових компетентностей відповідно до матриці ОП:

ЗК-1 Здатність до розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, системних зв'язків між явищами і процесами; критичне мислення; використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення

наукових та фахових завдань; аналіз міждисциплінарних явищ та процесів; реалізація власного аксіологічного та наукового потенціалу.

ЗК-2 Здатність до розуміння сучасної методології історичної науки; здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідницької діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проєктів, start-up; методологічно та технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення та поширення знань щодо наукових досліджень та інновацій, використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності.

ФК-1 Здатність оперувати науковою термінологією та вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їх узагальнення; розуміти системність, взаємозв'язок та цілісність історичних явищ і процесів; орієнтуватися у сучасних нормативно-правових документах, тенденціях історичної науки в Україні; аналізувати історичні процеси у ретроспективі; узагальнювати та продукувати інноваційний досвід у власних дослідженнях.

ФК-5 Здатність критично мислити, визначити та оцінювати актуальні проблеми світової історії або історії України, проводити моніторинг власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм збору та аналізу результатів експериментальної роботи; будувати індивідуальну траєкторію власного розвитку та суб'єктів освітнього процесу; оцінювати наукову та практичну цінність завдань, які вирішуються у власному дослідженні, готувати рекомендації для прийняття управлінських рішень та педагогічного проектування.

ФК-6 Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації і презентації наукових доробків та ідей; участі у різних видах наукового спілкування; володіння науковим стилем викладу матеріалу дослідження; встановлення продуктивних зв'язків з людьми щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним тощо).

ФК-7 Знання змісту та основних етапів процесу формування історико-етнологічних знань, перетворення їх на науку; Оцінювання життєво важливих парадигм буття; перетворення зовнішніх культурних смислів у внутрішній морально-етичний світ; реалізація проєктів, включаючи власні дослідження з етнічної історії України та зарубіжних країн, переосмислення наявного комплексу джерел та створення нових цілісних завдань для розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем.

ФК-8 Детальні знання та розуміння певного періоду/тематичної області, методологій та історико-етнічних дискусій на цю тему чи про цей період.

ФК-9 Здатність до різних видів історичного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний); опрацювання джерельної бази дослідження; адаптація та застосування ідей видатних істориків та науковців у сучасну дослідницьку практику.

ФК-10 Здатність до диференціації наукової діяльності відповідно до фаху; ґрунтовно знати філософію історії, в тому числі й сучасні історичні теорії і напрямки, пов'язані з аналізом минулого; володіти сучасним концептуальним апаратом історичної науки.

ФК-11 Здатність до неперервної професійної освіти; розробка науково-методологічного та науково-методологічного супроводу фахової професійної підготовки.

ФК-14 Здатність до визначення завдань, методів історичного дослідження, використання сучасного наукового апарату, збирання, оцінювання інформації з історії; презентація рішень.

3. Результати навчання за дисципліною:

- **ПРН-1** Здатність до критичного мислення, розуміється в широкому колі світоглядних питань, специфіці наукової діяльності вченого-дослідника; застосовує принципи історичної науки; здатен до формування дослідницького поля, заснованого на сучасній науковій парадигмі у власній науковій діяльності. Усвідомлює загальнолюдські цінності та цінності університетської спільноти.

- **ПРН-2** Вміння застосовувати методи наукового пізнання, проведення науково-дослідної діяльності, розробляє та впроваджує дослідницькі проекти, здійснює наукове дослідження та інтерпретує його результати, ефективно висвітлює, поширює знання щодо наукових досліджень, дотримується норм наукової етики під час дослідницької діяльності.
- **ПРН-6** Навички комунікації англійською мовою для забезпечення ефективної професійної взаємодії, підготовки аплікаційних форм іноземною мовою; застосовіє іноземну мову в самоосвітній діяльності.
- **ПРН-10** Здатність видобувати алгоритм наукового дослідження у сфері історії, використовувати методологічні принципи філософського дослідження, використовувати теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження, визначати порядок проведення дослідження і його етапи.
- **ПРН-11** Здатність до планування, організації власної наукової діяльності, розуміння гносеологічних основ діяльності, адекватного застосування наукових методів для виконання завдань власного дослідження; на основі використання існуючих, модифікує та створює методи, технології для виконання завдань дослідження, перевіряє їх ефективність; впроваджує інформаційно-комунікаційні технології для реалізації наукового задуму дослідження.
- **ПРН-13** Знання методів наукових досліджень та вміння їх використовувати на незалежному рівні; вміння розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).
- **ПРН-14** Здатність використовувати ІКТ – ресурси науковим чином, з використанням стандартів текстового аналізу до електронних, традиційних архівних, розповідних та усних джерел.
- **ПРН-15** Здатність використовувати інструменти інших гуманітарних, природничих наук за необхідності вирішення завдання дослідження.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
I семестр Змістовий модуль I. Теоретичні і методологічні орієнтири сучасної української історіографії					
Тема 1. Проблема імпорту західних теорій і методів в українську історіографію	20		6		14
Тема 2. Еволюція української історіографії у контексті розвитку світової і європейської історичної науки	20		6		14
Тема 3. Проблеми взаємодії академічної науки і історичної пам'яті в інформаційному суспільстві	20		6		14
Тема 4. Проблема інструменталізації історії	20		6		14
Тема 5. Деміфологізація історії. Роль ЗМІ у популяризації історичних знань.	16		4		12
Тема 6. Міждисциплінарні історичні дослідження	16		4		12
Модульний контроль	8				
Разом	120		32		80
II семестр Змістовий модуль II. Методологія авторських дисертаційних досліджень аспірантів					
Тема 7. Методологія авторських досліджень аспірантів	112		32		80
Модульний контроль	8				
Разом	120		32		80
Разом за освітньою програмою	240		64		160

4.2 Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	
I семестр					
Змістовий модуль I.					
Теоретичні і методологічні орієнтири сучасної української історіографії					
Тема 1. Проблема імпорту західних теорій і методів в українську історіографію	20		2		18
Тема 2. Еволюція української історіографії у контексті розвитку світової і європейської історичної науки	20		2		18
Тема 3. Проблеми взаємодії академічної науки і історичної пам'яті в інформаційному суспільстві	20		2		18
Тема 4. Проблема інструменталізації історії	20		2		18
Тема 5. Деміфологізація історії. Роль ЗМІ у популяризації історичних знань.	20		2		18
Тема 6. Міждисциплінарні історичні дослідження	20		2		14
Разом	120		16		104
II семестр					
Змістовий модуль II.					
Методологія авторських дисертаційних досліджень аспірантів					
Тема 7. Методологія авторських досліджень аспірантів	120		16		104
Разом	120		16		104
Разом за освітньою програмою	240		32		208

5. Програма навчальної дисципліни

Проблема імпорту західних теорій і методів в українську історіографію

Семінарське заняття 1

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, Павленко С.Ф. та ін. – К., 2002.
2. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальний підхід. К.: Інститут історії України НАН України, 2013.
3. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
4. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.
5. Оглоблин О. Українська історіографія 1917-1956. К., 2003.
6. Портнов А. Наука у вигнанні. Наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі. Харків, 2008.
7. Яковенко Н. Вступ до історії. К., 2007.
8. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. К., 2014.

Семінарське заняття 2

Еволюція української історіографії у контексті розвитку світової і європейської історичної науки

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальний підхід. К.: Інститут історії України НАН України, 2013.
2. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
3. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.
4. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія: Історіософія світової та української історії ХVІІ-ХХ століть / В.А. Потульницький. – К., 2002.

Семінарське заняття 3

Проблеми взаємодії академічної науки й історичної пам'яті в інформаційному суспільстві

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Пам'ять історична / Г. Горак // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник [Текст]: навч. посіб. для студ. вузів / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін. — К. : Вища школа, 2002. — С. 281.
2. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. — К., ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. — 328 с. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. — Житомир, 2003.
3. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальний підхід. К.: Інститут історії України НАН України, 2013.

Семінарське заняття 4

Проблема інструменталізації історії

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальний підхід. К.: Інститут історії України НАН України, 2013.
2. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. — Житомир, 2003.
3. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. К., 2003.

Семінарське заняття 5

Деміфологізація історії. Роль ЗМІ у популяризації історичних знань

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальний підхід. К.: Інститут історії України НАН України, 2013.
2. Ясь О. Державницький напрям української історіографії та його інтелектуальна спадщина // Історіографічні дослідження в Україні: Наук. зб. (Пам'яті історика України, чл.-кор. НАН України Ф. П. Шевченка). — К., 1999. — Вип. 7. — С. 286–313.
3. Ясь О. Державницький напрям в українській історіографії першої третини ХХ ст.: становлення, формування, вплив // Історія укр. середньовіччя: Козацька доба: Зб. наук. пр.: (На пошану історика, лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка О. М. Апанович): У 2 ч. — К., 1995. — Ч.1. — С. 111–133.
4. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): У 2 ч. К., 2014.

Семінарське заняття 6

Міждисциплінарні історичні дослідження

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Л.Зашкільняк. – Львів, 1999.
2. Історія, історіософія, джерелознавство: Статті, розвідки, замітки, есе: Іст. зб. / В. Ульяновський (наук.ред.), Л. Довга (наук.ред.) – К., 1996.
3. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, Павленко С.Ф. та ін. – К., 2002.
4. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
5. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальний підхід. К.: Інститут історії України НАН України, 2013.

Семінарське заняття 7

Методологічний дискурс дисертацій аспірантів

Форма заняття: доповіді аспірантів та дискусія за круглим столом

Об'єкт дослідження – дисертація аспіранта

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів. Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць	Макс. кількість	Кільк. одиниць	Макс. кількість
1	Відвідування лекцій	1	-	-	-	-
2	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	6	60	6	60
3	Відвідування практичних занять	1	6	6	6	6
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	4	20
5	Написання реферату	6	-	-	-	-
	Макс. кількість балів	-	-	81	-	86
	Разом	167				

Умовою зарахування проходження дисципліни «Науковий семінар» є отримання аспірантом не менше 60-ти балів за результатами всіх видів означених робіт.

6.2. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

6.3 Завдання для самостійної роботи аспірантів

Тема 1. Особливості методології польської історичної науки

1. Підготуватися до дискусії: «Теорії та методи дослідження історії домодерного міста».
2. Проаналізувати тлумачення змісту історичного методу в роботах польських істориків.

Тема 2. Українська історична наука в XVIII-XIX ст.

1. Підготуватися до дискусії: «Становлення української історичної науки у XIX ст.».
2. Проаналізувати філософсько-історичні погляди Д. Антоновича

Тема 3. Академічна історична наука в українському суспільстві XIX – початку XX ст.

1. Проаналізувати філософсько-історичні погляди Д. Яворницького
2. Розкрити етногенез українського народу в працях М. Грушевського

Тема 4. Міфологізація історичних подій та явищ

1. Проаналізувати радянську історіографію 1945-1990 рр. на виявлення міфів (Оформити як самостійну роботу).

Тема 5. Міждисциплінарні історичні дослідження

1. Охарактеризуйте механізми формування радянської історіографії.
2. Міждисциплінарні дослідження як засіб поглиблення історичного дослідження.

Тема 6. Українська історіографія в сучасному інформаційному просторі

1. Підготувати доповідь: «Вплив ЗМІ розвиток сучасної вітчизняної історіографії».
2. Підготуватися до дискусії на тему: «Вивчення історичних процесів через матеріали періодичних видань, радіо та телебачення».

Тема 7. Методологічний дискурс авторських дисертаційних досліджень аспірантів

1. Обґрунтувати авторську концепцію власного дисертаційного дослідження.
2. Проаналізувати історіографічний розділ власної дисертації.
3. Представити у вигляді доповіді обґрунтування теоретичних та методологічних засад власного дисертаційного дослідження.

7. Рекомендована література

Основна:

1. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, Павленко С.Ф. та ін. – К., 2002.
2. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
3. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.
4. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. – К., ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. – 328 с. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
5. Топольський Єжи. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації / Є. Топольський. – К., 2012.

Додаткова:

6. Грінченко Г. Усна історія: Методичні рекомендації з організації дослідження: для студентів і аспірантів / Г. Грінченко. – Х., 2007.
7. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Л.Зашкільняк. – Львів, 1999.
8. Історія, історіософія, джерелознавство: Статті, розвідки, замітки, есе: Іст. зб. / В. Ульяновський (наук.ред.), Л. Довга (наук.ред.) – К., 1996.
9. Пам'ять історична / Г. Горак // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник [Текст]: навч. посіб. для студ. вузів / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін. — К. : Вища школа, 2002. — С. 281.
10. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія: Історіософія світової та української історії XVII-XX століть / В.А. Потульницький. – К., 2002.
11. Ясь О. Державницький напрям української історіографії та його інтелектуальна спадщина // Історіографічні дослідження в Україні: Наук. зб. (Пам'яті історика України, чл.-кор. НАН України Ф. П. Шевченка). – К., 1999. – Вип. 7. – С. 286–313.

ДОДАТОК ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ «НАУКОВИЙ СЕМІНАР З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ»

Семінарське заняття 1

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, Павленко С.Ф. та ін. – К., 2002.
2. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
3. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.

Семінарське заняття 2

Еволюція української історіографії у контексті розвитку світової і європейської історичної науки

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
2. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.
3. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія: Історіософія світової та української історії XVII-XX століть / В.А. Потульницький. – К., 2002.

Семінарське заняття 3

Проблеми взаємодії академічної науки й історичної пам'яті в інформаційному суспільстві

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Пам'ять історична / Г. Горак // Історична наука: термінологічний і понятійний довідник [Текст]: навч. посіб. для студ. вузів / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін. — К. : Вища школа, 2002. — С. 281.
2. Нагорна Л.П. Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. – К., ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2012. – 328 с. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.

Семінарське заняття 4

Проблема інструменталізації історії

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.
2. Кульчицький С.В. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу / С.В. Кульчицький. – К., 2003.

Семінарське заняття 5

Деміфологізація історії. Роль ЗМІ у популяризації історичних знань

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Ясь О. Державницький напрям української історіографії та його інтелектуальна спадщина // Історіографічні дослідження в Україні: Наук. зб. (Пам'яті історика України, чл.-кор. НАН України Ф. П. Шевченка). – К., 1999. – Вип. 7. – С. 286–313.
2. Ясь О. Державницький напрям в українській історіографії першої третини ХХ ст.: становлення, формування, вплив // Історія укр. середньовіччя: Козацька доба: Зб. наук. пр.: (На пошану історика, лауреата Державної премії ім. Т. Шевченка О. М. Апанович): У 2 ч. – К., 1995. – Ч.1. – С. 111–133.

Семінарське заняття 6

Міждисциплінарні історичні дослідження

Форма заняття: доповідь і дискусія за круглим столом

Рекомендована література:

1. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Л.Зашкільняк. – Львів, 1999.
2. Історія, історіософія, джерелознавство: Статті, розвідки, замітки, есе: Іст. зб. / В. Уляновський (наук.ред.), Л. Довга (наук.ред.) – К., 1996.
3. Калакура Я.С. Історичне джерелознавство / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, Павленко С.Ф. та ін. – К., 2002.
4. Кузьмін О.С. Історичний процес: теорія та методологія дослідження / О.С. Кузьмін. – Житомир, 2003.

Семінарське заняття 7

Методологічний дискурс авторських дисертаційних досліджень аспірантів

Форма заняття: доповіді аспірантів та дискусія за круглим столом

Об'єкт дослідження – авторська дисертація